

וְלִכְל תִּיד תַּחֲזֹקָה - אֵלֹי חֲמִשָּׁה חֲמִשִּׁי
תֹּרְהָ. שֶׁהֵם [כַּנְגֵּד] חֲמִשׁ פְּעָמִים אֹר
שֶׁל מַעֲשֵׂה בְרָאשִׁית¹, וְכָאן סוּד מִמִּיר:
לְמַעַל מִחֶבֶל נִמְצָא אוֹתוֹ נֶעְלָם שְׁלֹא
נִודַע, מָקוֹם לֹא גָנוּס כָּלֵל,² הַנִּקְרָא
אֲוִיר [בְּתֵר].³ מִהוּ אֲוִיר? אֹר ו' א'⁴.
שֶׁבְּאֲשֶׁר הִתְחִילוּ הַדְּבָרִים לְהִתְפַּשֵּׁט,
יֵצֵא אֲוִיר בְּצֵד אֶחָד, ו' בְּצֵד אֶחָד,⁵
וְנִודַע שֶׁחֶבֶל נִכְלָל לְמַעַל בְּאוֹתוֹ אֲוִיר
שְׁלֹא נִתְפַּס. וְאוֹתָהּ ו' נִסְתַּרְתָּ בְּחִיכָל
אֶחָד⁶ שֶׁיֵּצֵא מִתּוֹךְ אוֹתוֹ אֹר קִדְמוֹן. ו'

וְלִכְלֹל הַיָּד הַחֲזָקָה אֵלַיִן ה' סָפְרִין
דְּאוּרֵיתָא, דְּאֲנֹנִן ה' זְמַנִּין אֹר דְּעוֹבְדָא
דְּבִרְאשִׁית. וְהָכָא רְזָא טְמִיר. דְּעֵלָא עַל
כָּלָא אֲשַׁתְּכַח הֵהוּא סְתִים דְּלֵא
אֲשַׁתְּמוּדַע, אֲתֵר לֹא גִּזֹּן כָּלֵל, וְאַקְרִי
אָוִיר. מֵאֵי אָוִיר. אֹר י'. דְּכַד שְׁאָרו
מְלִין לְאַתְפְּשָׁטָא, נָפַק אֹר בְּסִטֵּר חַד,
וְי' בְּסִטֵּר חַד, וְאַשְׁתְּמוּדַע דְּכָלָא
אַתְּכִלִּיל לְעֵלָא בְּהֵהוּא אָוִיר דְּלֵא אֲתַפֵּס.
הֵהִיא י' אֲטַמְרַת בַּחַד הִיכְלָא דְּנִפְיָק מִגֹּז

1. שכתבו חמש פעמים אור: יהי אור, את האור, בין האור, ולאור, בפרש ראשונה של בראשית.
2. עי' ת"ז יח, לז, ע"ב - נושא זה מובא כמה פעמים בזהר ובתיקונים, וכמה מפרשים פירשו כל אחד לפי שיטתו, ואנו נצטט מה שכתב רבינו באדיר במרום עמ' קצד: "עד שהיה הכל בחיבור אחד, נקרא אור דקיק דלא אתפס. וסוד הענין, כי סוד הקו שהוא סוד ההארה, הוא האור שבזה האור. וסוד הצמצום הוא ה' שבה האור. והוא, כי אז ההארה שולטת על הדין הנכלל בצמצום, ואז הדין נבלע בתוך ההארה כמו י' אחת סתומה. ועד שהוא כן אינו נתפס. וזה הכל מה שהוא קודם עשיית הכלים. וכדי להעשות הכלים נעשה אור י'. והוא שבחינת הצמצום נתפשט לבדו ואז נעשה הכלי. ואז נתפרשו החסד והדין לפעול כל אחד לפי עצמו. והחסד עושה הפנימיות בסוד אור. והדין עושה הכלי בסוד י'. ואז מתגלים הדברים כי האור נגבל בתוך הכלי ומושב על ידו... שהחסד והדין כלולים בסוד אור".
3. עי' ת"ז תי' טז, קד, ע"ב, וקז ע"א.
4. ת"ז תי' יט, לח, ע"א; אדיר במרום עמ' קצד - קצו.
5. השווה לקמן באידרא, בדברי אליהו, תי' סט.
6. עי' ת"ז תי' יח, לז, ע"ב: "ויאמר אלקים יהי אור. יהי י' אור. ורזא דא לחכימי ליבא אתמסר. והא נקודה בתר דאתפשטי מהאי אור אתלבשת בגווינן ארבע בהיכלא עילאה... ורזא דהאי נקודה איהי מדיד חמש גווינן. ועליהו אתמר: מי מדד בשעלו מיס".

היא סוד של נקדה זו שמוֹדֶדֶת מִדִּדוֹת
בָּהּ. שְׁנַאֲמַר עֲלֵיהֶם: מִי מִדֵּד בְּשִׁעְלוֹ
מִים וְגו' (ישעיה מ, יב). וְהַכֵּל מִכָּח שֶׁל
הָאוֹר הַנָּטֵל מִמֶּה. לְפִיכָךְ, ה' אוֹר הֵם
[שְׁנוּכְרוּ בְּבִרְאשִׁית]. וְהֵם ה': א א א
א א.

ההוא אוֹר קְדָמָא. וְי' רָצָא דְנִקְדָּה דָּא
מִדִּיד מְשִׁיחָן בָּהּ, דְּאִתְמַר בְּהוּ מִי מִדֵּד
בְּשִׁעְלוֹ מִים וְכו' (ישעיה מ, יב). וְכֵלָּא
מִחִילָא דְאוֹר נָטֵל לְהוּ. בְּגִין כֶּף ה' אוֹר
אֲנוּן. וְאֲנוּן ה' א א א א א.

אָבֵל תָּא חֲזִי בִּינָן דְּאִתְגַּלְיָאוּ אוֹר י', מִיֵּד
אִתְמַשְׁחוּ מְשִׁיחָן לְסִטְרֵיהוּ ה' וְדָאִי,
וְאוֹר י' בְּתֵרִין אֲשֶׁתְּכֻחוּ דְּאֲנוּן או"א. ה'
אוֹר אֵלִין אִתְגַּלְגְּלוּ מִדְּרָגָא לְדְרָגָא. מֵאֵן
נָטִיל לֹזֶן. אֵלָּא ה"א [אצ"ל: ז"א] נָטִיל
לֹזֶן, וְאֲנוּן ה' חֲמִשִּׁי תוֹרָה, שְׁתִּיתָא
סִפְר דְּכִלְיִל לֹזֶן. וְאֵלִין ה', אֲנוּן דְּנִחְתִּין
מִדְּרָגָא לְדְרָגָא עַד דְּקִימִין בְּאִתְרֵיהוּ.
בְּגִין כֶּף מִי מִדֵּד בְּשִׁעְלוֹ וְכו'. וְאִיהוּ
לְעֵלָּא וְאִיהוּ לְתַתָּא. שְׁבִיעָא, תוֹרָה
שְׁבַע פֶּה שְׁכִינְתָּא נָטִילת, אֲשֶׁתְּכֻחַ כֵּלָּא
מִמְקוֹרָא חֲדָא נָפִיק וְאִתְפַּשֵּׁט לְסִטְרָה
וְדָאִי. אָבֵל אוֹר י' שְׂרָשָׁא דְכֵלָּא אֲשֶׁתְּרַש
בְּאוֹר בְּכֵלָּא חֵד, וְאִתְקִינִים בְּאִתְרָה לְבָר.

אָבֵל תָּא חֲזִי בִּינָן דְּאִתְגַּלְיָאוּ אוֹר י', מִיֵּד
אִתְמַשְׁחוּ מְשִׁיחָן לְסִטְרֵיהוּ ה' וְדָאִי,
וְאוֹר י' בְּתֵרִין אֲשֶׁתְּכֻחוּ דְּאֲנוּן או"א. ה'
אוֹר אֵלִין אִתְגַּלְגְּלוּ מִדְּרָגָא לְדְרָגָא. מֵאֵן
נָטִיל לֹזֶן. אֵלָּא ה"א [אצ"ל: ז"א] נָטִיל
לֹזֶן, וְאֲנוּן ה' חֲמִשִּׁי תוֹרָה, שְׁתִּיתָא
סִפְר דְּכִלְיִל לֹזֶן. וְאֵלִין ה', אֲנוּן דְּנִחְתִּין
מִדְּרָגָא לְדְרָגָא עַד דְּקִימִין בְּאִתְרֵיהוּ.
בְּגִין כֶּף מִי מִדֵּד בְּשִׁעְלוֹ וְכו'. וְאִיהוּ
לְעֵלָּא וְאִיהוּ לְתַתָּא. שְׁבִיעָא, תוֹרָה
שְׁבַע פֶּה שְׁכִינְתָּא נָטִילת, אֲשֶׁתְּכֻחַ כֵּלָּא
מִמְקוֹרָא חֲדָא נָפִיק וְאִתְפַּשֵּׁט לְסִטְרָה
וְדָאִי. אָבֵל אוֹר י' שְׂרָשָׁא דְכֵלָּא אֲשֶׁתְּרַש
בְּאוֹר בְּכֵלָּא חֵד, וְאִתְקִינִים בְּאִתְרָה לְבָר.

7. חמש מדידות יש בפסוק הנ"ל, א', מי מדד בשעלו מים, ב', שמים בזרת תיכן, ג', וכל בשליש עפר הארץ, ד', ושקל בפלס הרים, ה', וגבעות במאזנים.

8. וכאן מתחיל לבאר איך נחלקו האורות לעשר ספירות. י', חכמה - אבא, עי' ת"ז, שם, ואימא - ה' עילאה, רומזת ה' פעמים אוֹר, עי' תי' לג, עז, ע"א.

9. דהיינו הארגז - היסוד, עי' ת"ז תי' כא, סב, ע"ב.

10. עי' ת"ז בהקדמה יז, ע"א; וכן ת"ז תי' ג, לח, ע"א; מים עליונים - תורה שבכתב. מים תחתונים - מלכות - תושבע"פ. וביניהם אות ברית, היסוד.

ובאיוה מקום הוא מתגלה? אלא למטה באותם שני בנים.¹¹ ונקדה למטה משלימה הכל לעשרה, עד שעולים בה למ'.¹² והם ארבעים סאה של המקנה כמו שגמרא.¹³

בא וראה, ולכל היד החזקה, [ה"יד] - אלו חמש אצבעות של היד, חמשה חמשי תורה. החזקה - [על דרך שפתוב]: מימינו אש דת למ' (דברים לג.ב). ולכל המזרא - זה ששה סדרי משנה, כנגד חמשה חמשי תורה וספר שכולל אותם. הגדול - זה גמרא, זה [מה שפתוב]: ים גדול ורחב ידים (תהלים קד, כה). שבמשנה נכלל הכל כמו [שגמרא] למעלה [בחי' אויר], ובגמרא הכל מתפשט לצד שלו, לימין ולשמאל ולכל הצדדים פראוי. וגמרא, היא [מלשון] גמר מצוה, מצד השכינה [שנקראת מצוה]¹⁴ ודאי.

והנה הרועה הנאמן בא, פתח ואמר, רבי רבי, ודאי חמשה חמשי תורה מצד של הה' העליונה [שבשם יהו"ה]. ששה סדרי משנה מצד של ו'. גמרא מצד של ה' תחתונה. ו' היא תורה חדשה, שגמרא בה: כי תורה

באן אתר אתגלי. אלא לתתא באנון תרין בנין. ונקדה לתתא אשלימת כלא לעשרה, עד דסלקין בה למ'. ואנון מ' סאה דמקנה ואתמר.

תא חזי, ולכל היד החזקה - אליו ה' אצבע דידא, ה' חמשי תורה. החזקה, מימינו אש דת למ' (דברים לג.ב). ולכל המזרא דא שתא סדרי משנה, לקבל ה' חמשי תורה וספר דכליל לון. הגדול דא גמרא, דא ים גדול ורחב ידים (תהלים קד, כה). דבמשנה אתכליל כלא כגונא דלעלא, ובגמרא כלא לסטרה אתפשט, לימינא ולשמאלא ולכלהו סטרין בדקא יאות. וגמרא איהי גמר מצוה, מסטרא דשכינתא ודאי.

והא רעיא מהימנא אתי פתח ואמר, ר' ר' ודאי ה' חמשי תורה מסטרא דה' עלאה. שתא סדרי משנה מסטרא דו'. גמרא מסטרא דה' תתאה. ו' איהי תורה חדשה דאתמר בה: כי תורה חדשה מאתי תצא (ישעיה נא, ד ע"ד

11. שהם תפארת ויסוד כנגד השני משיחין מב"ד ומב"י, קנה"צ עמ' קב.

12. עי' ת"ז תי' יח, לז, ע"ב.

13. בת"ז תי' יט לט, ע"א; הנקודה היא מלכות (ת"ז ח' יט); עי' אדיר במרום עמ' שיד - שטז: "ובסוד ה' המשלמת, נעשים מ' סאה... כי מ' מן הנצוצים נעשה ס' סתומה, והל' נעשה י' אחת, והכל הוא ס' סוד נקודה בהיכליה בהתפשט היר"ד לד' צדדים.

14. ת"ז תי' ו, כא, ע"ב.

חדשה מאתי תצא (ויק"ר פי"ג ע"פ ישעיה נא,ר)¹⁵, וזו תורה של אצילות, שקימת בצרופי סודות עליונים שבעליונים. וזו חדשה - שמתחדשת תמיד, מאותו שנאמר עליו: המתחדש בטובו בכל יום תמיד וכו' (מתוך ת' יוצר אור), שהרי האורות מתחדשים תמיד. ועבורה נאמר: לעולם יהיו דברי תורה בענין כחדשים.¹⁶ אבל למטה, [כתוב]: מה שהיה הוא שהיה וגו' ואין כל חדש תחת השמש (קהלת א,ט), שהרי מה שנעשה [בסודות למעלה], מתגלגל בצרופיו ויוצא למטה.

ואותה [התורה] העליונה חדשה ממש, היא סתומה, י' ודאי.¹⁷ ולא מתגלית אלא לעתיד לבוא, [כמו] שכתוב: כי מלאה הארץ דעה את יהוה (ישעיה יא,ט), זה השם השלם, יהו"ה. שבשאר זמנים, לא היה להם השגה אלא בהו"ה [דהיינו: חמש, משנה וגמרא]. אבל באותו הזמן: דעה את יהוה כמים לים מכסים, זה סוד של תורה חדשה שנאמר. וזה סוד: כל הנחלים הולכים אל הים וגו' (קהלת שם,ו), היות שהחדוש [בתורה החדשה] נמצא תמיד, וכמו שזכרנו מלמעלה כך נמשך למטה, [כמו] שכתוב: והים איננו מלא.

דחו"ל ויק"ר פי"ג) ודא תורה דאצילות דקנמת בצרופי רזין עלאין דעלאין. ודא חדשה, דאתחדשת תדיר, מההוא דאתמר בה: המתחדש בטובו בכל יום תמיד וכו', דהא נהורין מתחדשין תדיר. ובגינה אתמר לעולם יהיו דברי תורה בענין כחדשים. אבל לתתא מה שהיה הוא שהיה וכו' ואין כל חדש תחת השמש (קהלת א, ט). דהא מאי דאתעביר, אתגלגל בצרופיו ונפיק לתתא.

והיהא עלאה חדשה ממש, איהי סתימא י' ודאי, ולא אתגליאת אלא לזמנא דאתי דכתיב (ישעיה יא, ט) כי מלאה הארץ דעה את ה', דא שמא שלים יהו"ה. דבשאר זמני לא הוה להו השגה אלא בהו"ה. אבל בההוא זמנא, דעה את ה' כמים לים מכסים, דא רזא דתורה חדשה דאתמר. ורזא דא (קהלת א, ז) כל הנחלים הולכים אל הים וכו' דהא חדותתא אשתכח תדיר, וכמה דנחית מלעלא הכי נגיד לתתא, דכתיב והים איננו מלא. בגין כך חדשה

15. עי' קנאת ה' צבאות עמ' קיז; על הענין של תורה חדשה בתיקונים אלה, ר' לעיל במבוא עמ' 16 בהקדמת התיקונים, ולקמן תיקון לג; תי' נד; אדיר במרום קפד.

16. עי' רש"י שמות יט, א

17. ה' היא סתומה, ראה תי' תי' יח, לז, ע"ב.

לפניך נמצאת תמיד חדשה, [כמו]
שכתוב: אל מקום שהנחלים הולכים
וגו'¹⁸.

אשתפחת תדיר, דכתיב אל מקום
שהנחלים הולכים וכו'.

ה' [עליונה שבשם], אלו חמשה חמשי
תורה, מצד של בינה, ויש בינה ויש
תבונה, וזה ה"ה [מילוי דאות ה'], וזה
תורה ומשנה תורה, ועם כל זאת לא
נפרדים, שהרי הכל אחד, ו' אלו ששה
סדרי משנה, וכאן אין פירוד שהכל גוף
אחד [של ז"א]. ה' [אחרונה שבשם] -
זו גמרא. ויש גמרא ירושלמית מבחינת
לאה, מצד של ה' עליונה¹⁹, וגמרא
בבלי מבחינת רחל, [פגנר] ה'
תחתונה. וסוד הדבר: ה"ה.

ה', אליו ה' חמשי תורה מסטרא
דבינה. ואית בינה ואית תבונה ודא
ה"ה, ודא תורה ומשנה תורה. ועם כל
דא לא מתפרשן דהא פלא חד. ו' אליו
שית סדרי משנה, והכא לית אתפרשותא
דכלא גופא חד. ה' דא גמרא. ואית
גמרא ירושלמית מסטרא דלאה,
מסטרא דה' עלאה. וגמרא בבלי
מסטרא דרחל, ה' תתאה. ורזא דמלה
ה"ה.

וגמרא, גמר סוף פסוק. בה יפסקו
עמלקים²⁰ מהעולם (תקוני ז"ח דף ט).
שעבדו כחוב: ויעבדו מצרים את בני
ישראל בפרך (שמות א, ג), אלו ערב רב
שיצאו ממצרים, וגרמו לישראל
להשתעבד לעבודה קשה. בחמר (שם
שם, ד) - בקל וחמר²¹ ובכל הפלפול
שבגמרא ודאי. אבל כאשר אלו [הערב
רב, שהם עמלק]²² יפסקו מן העולם,
הכל במנוחה יהיה.

וגמרא, גמר סוף פסוק. בה יתפסקון
עמלקים מעלמא. דהשתא כתיב ויעבדו
מצרים את בני ישראל בפרך (שמות א,
ג) אליו ערב רב דנפקו ממצרים,
דגרמין להו לישראל לאשתעבדא
בפלחנא קשיא, בחמר בק"ו ובכל
פלפולא דגמרא ודאי. אבל כד אליו
יתפסקון מעלמא פלא בניחא יהא.

18. דהיינו שהנחלים הולכים תמיד בלי הפסק, וזהו הרמז של ההתחדשות התמידית.

19. שבמילוי ה"ה, של ה' תחתונה, ותלמוד ירושלמי היא ה' הראשונה שבה.

20. שעמלק הוא סוד הספק, ועל ידי בירור ההלכה מתבטלים כל הספיקות וממילא גם עמלק.

21. עי' זהר בראשית כז, ע"א; שם בהעלותך ח"ג קנ"ג ע"א; שם פנחס רכט, ע"ב: "וימררו את חייהם בעבודה קשה דא קושיא. בחומר דא קל וחומר, ובלבנים - בלבון הלכה."

22. עי' ת"ז תי' ס"ט, קיח; תקט"ו תפלות ת' צחק, גם ת' קא וקפח.

וַיֵּשׁ קוֹשִׁיּוֹת שֶׁהֵם מֵצֵד הַדִּין, שְׁצָרִיד
לְזֹרֵק אוֹתוֹן. שֶׁהָרִי הַסְטָרָא אַחֲרָא
לְכַמָּה צָדִידִים מִתְחַזְקָת לְהַתְדַּבֵּק,²³
וְצָרִיד לְהַתְחַזֵּק בְּנִגְדָּהּ, וְלִזְרוֹק אוֹתָהּ,
עַד שֶׁהָאוֹר יִתְגַּלֶּה. לְפַעֲמִים יֵשׁ קוֹשִׁיָּה
שֶׁלֹּא נִמְצָא לָהּ תְּרוּץ, עַד שֶׁיָּבֹא הַהוּא
[דָּוִד] שֶׁנֶּאֱמַר עָלָיו:²⁴ הִלְכָה בְּמוֹתוֹ
(סְנַהֲרִין צַג ב), [הִלְכָה] - זוֹ הַשְׂכִּינָה
שֶׁנִּמְסְרָה לוֹ,²⁵ בְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר: וּמִמֶּדְבָּר
מִתְנָה (בְּמִדְבָּר כֹּא, יח)²⁶ וְאִזּוֹ אֶסִּיק
שְׂמַעְתָּא אֱלִיבָא דְהַלְכָתָא.

וַיֵּשׁ קוֹשִׁיָּה שְׁצָרִיד לְהַקְשׁוֹת אוֹתָהּ
בְּשִׁבְלֵי הַתְּרוּץ. וְזוֹ, מִי שֶׁמִּתְקַדֵּם בְּלִפְי
הַנְּחָשׁ בְּדִי לְגִרְשׁ אוֹתוֹ, בְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר:
קוֹמָה יְהוָה קִדְּמָה בְּנִי הַכְרִיעֵהוּ (תְּהִלִּים
יז, ג).

וַיֵּשׁ קוֹשִׁיָּה שֶׁנֶּאֱמַר בָּהּ: וְלִטְעֻמִּיד, עַל
דְּרָד [הַפְסוּק]: הַתְּקוּשָׁשׁוּ וְקוּשׁוּ (צַפְנִיָּה
ב, א), קִשׁוּט עֲצָמִיד וְאַחֲרֵי כֵן קִשׁוּט אֶת
אַחֲרִים (בָּבֶא מְצִיעָא קוב, ב).²⁷ שֶׁהַנְּחָשׁ
הַרְפָּאִי מֵרָאָה אֶת עֲצָמוֹ בְּמָקוֹם אֶחָד
וּמִסְתַּתֵּר בְּמָקוֹם אֶחָד,²⁸ וְצָרִיד לְגִרְשׁ
אוֹתוֹ מִהַפֵּל [וְאַמְרִינָן לְטַעֲמִיד]. וַיֵּשׁ
קוֹשִׁיָּה שֶׁנֶּאֱמַר בָּהּ, קִשְׁיָא, בְּגִלְל שֶׁלֹּא

וְאִית קִשְׁיָן מִסְטָרָא דְדִינָא, דְּאֶצְטְרִיד
לְזֹרְקָא לוֹן. דְּהָא סְטָרָא אַחֲרָא לְכַמָּה
סְטָרִין אֲתַתְקַפֵּת לְאַתְדַּבֵּקָא, וְאַצְטְרִיד
לְאַתְתַּקְפָּא לְקַבְלָהּ וְלְזֹרְקָא לָהּ, עַד
דְּנִהוּרָא יִתְגַּלִּי. וְלִזְמַנִּין אִית קוֹשִׁיָּא דְלֹא
אֲשַׁתְּכַח לָהּ פְּרוּקָא, עַד דְּיִיתִי הֵהוּא
דְּאַתְמַר בָּהּ: הִלְכָה בְּמוֹתוֹ, וְדָא שְׂכִינְתָּא
דְּאַתְמַסְרַת לָהּ, בְּדָאמְרִינָן: וּמִמֶּדְבָּר
מִתְנָה (בְּמִדְבָּר כֹּא, יח) וְכִדִּין אֶסִּיק
שְׂמַעְתָּא אֱלִיבָא דְהַלְכָתָא.

וְאִית קוֹשִׁיָּא דְאֶצְטְרִיד לְאַקְשׁוּיָּי לָהּ
בְּגִין תְּרוּצָא. וְדָא מֵאן דְּאַקְדִּים לְגַבִּי
חוּזָא לְתִרְכָּא לָהּ, בְּדָאמְרִינָן: קוֹמָה ה'
קִדְמָה בְּנִי הַכְרִיעֵהוּ (תְּהִלִּים יז, ג).

וְאִית קוֹשִׁיָּא דְאַתְמַר בָּהּ: וְלִטְעֻמִּיד,
כְּגוֹן הַתְּקוּשָׁשׁוּ וְקוּשׁוּ (צַפְנִיָּה ב, א)
קִשְׁט עֲצָמִיד וְאַחֲרָיִךְ קִשְׁט אֶת אַחֲרִים
(ב"מ קז:). דְּחוּזָא רְמָאָה אַחֲזִי גְרָמָה
בְּאַתֵּר חַד, וְכַמִּין בְּאַתֵּר אַחֲרָא,
וְאַצְטְרִיד לְתִרְכָּא לָהּ מִכְלָא. וְאִית
קוֹשִׁיָּא דְאַתְמַר בָּהּ: קִשְׁיָא, בְּגִין דְלֹא

23. עי' ת"ז בהקדמה, יא, ע"ב. ע"ע אדיר במרום, עמ' נ - נא.

24. עיין עוד אוצר המדרשים (אייזנשטיין) עמ' קסב: "וה' עמו - הלכה כמותו בכל מקום".

25. עי' זהר אמור ח"ג, צג, ע"ב; ראה ג"כ זהר דברים, כי תצא, רפא, ע"ב; ת"ז הק' א, ע"ב, ושם: הלכה כרבים - דא שכינתא.

26. עי' נדרים נה, ע"ב.

27. עי' בבא בתרא ס, ע"ב, שם, קודם תישב קושיא שעליך, ואח"כ תקשה עלי.

28. כאילו אין שם קושיא וכאילו הוא אינו נמצא.

נמצא פה לתרין אותה, עד שיבוא
ההוא [ידור] שהלכה כמותו.

אשתכח חילא למפרק לה, עד דייתי
ההוא דהלכה כמותו.

ויש [קושיה] שנאמר בה, תיקו, וזה
תשבי יתרין ק' וישיות ו'היות, שאין
להם תרוין, אלא לעתיד לבוא. על הזמן
שנאמר: אין אליהו בא אלא לעשות
שלום בעולם (עדיות ח, ז; שיר השירים
רבה ד, כח). [אכן] על אליהו [שהוא
פינחס]²⁹ נאמר: הנני נותן לו את בריתי
שלום (במדבר כה, יב) - וזו השכינה
[בריתי]³⁰ ולפיכך בו [באליהו הנביא]
תלויים כל התרועים לעתיד לבוא.

ואית דאממר בה: תיקו, ודא תשבי
יתרין קשיות והיות, דלית לה פרוקא
אלא לזמנא דאתי, בזמנא דאממר אין
אליהו בא אלא לעשות שלום בעולם
(עדיות ח, ז). דאליהו אתמר לה הנני נתן
לו את בריתי שלום (במדבר כה, יב) ודא
שכינתא. ובגין כך בה תלין כל פרוקין
לזמנא דאתי.

ויש תיובתא [תשובה], שמעלה הדבר
לאימא,³¹ [שהיא] תשובה, ודאי.
ותתגלה גם כן לעתיד לבוא, [כמו]
שכתוב: כימי צאתך מארץ מצרים
אראנו נפלאות (מכה ז, טו), [והם] נ'
פלאות.³² שכל הדברים הנמצאים בגלוי
הם למטה, [כמו] שכתוב: והנגלות לנו
ולבנינו (דברים כט, כח). והדברים

ואית תיובתא, דסלקת מלא לאמא
תיובתא ודאי. ותתגלי נמי לזמנא דאתי,
דכתיב כימי צאתך מארץ מצרים אראנו
נפלאות (מכה ז, טו) נ' פלאות. דכלהו
מלין דקמין בגלויא, לתתא אנן,
דכתיב (דברים כט, כח) והנגלות לנו
ולבנינו. ואנן דקמין בסתימו, לעלא

29. זהר כי תשא ח"ב, קצ, ע"ב.

30. על ידי בריתי שהיא השכינה, כל התרועים נמצאים אצל אליהו הנביא, היות שהשכינה כוללת הכל; על
בריתי שהיא השכינה, עי' זהר נח סו, ע"ב; שם וירא קכ, ע"ב: "ובגין דשכינתא עמהון [בגלותא] קב"ה אדבר
לון לאוטבא לון ולאפקא לון מן גלותא, דכתיב: ואזכור את בריתי"; זהר בא מ, ע"א; זהר אחרי מות ס, ע"א;
שם וירא קכ, ע"ב: "ויזכור אלקים את בריתו - דא שכינתא"; שם ח"ב רסו, ע"א: "שכינתא אתקריאת אות
ברית"; שם פנחס רמג, ע"ב: "דשכינתא לבושא דצדיק דאתקרי ברית"; שם רנז, ע"א: "שכינתא אתקריאת
אות ברית מסטרא דצדיק יסוד עולם." ת"ז תי' כא, מה, ע"ב: "ושכינתא כד איהי לבר מאתרהא אתקריאת
בריתא"; תי' נ, צב ע"ב; תי' סט, קב, ע"ב;

31. אימא בחינה של תשובה, זהר נשא ח"ג, קכב, ע"א; שם ויקרא יז, ע"א: "דאיהו תשובה - אימא עלאה; ת"ז
תי' ו, כב, ע"א.

32. נ' פלאות - הם נ' שערי בינה - אימא, זהר סוף ח"א, יג, ע"ב, סי' כה; תוספות השמטות (זהר) רסא, ע"ב:
"ב"כ נפלאות נ' פלאות חמשין פלאות דהא נ' תרעין דבינה", ר' מבוא.

מתדבקן, דכתיב הנסתרות לה' אלהינו. ורזא דמלה פי יפלא ממך וכו' וקמא ועלית (שם יז, ח) לגבי סנהדרין, אלין ע' סנהדרין באמא, ודא לשפת הגזית.

הנמצאים בהעלם מתדפקים למעלה, [כמו] שפתוב (שם): הנסתרות ליהוה אלהינו [בינה - אימא]. וסוד הדבר: פי יפלא ממך וגו' וקמא ועלית (שם יז, ח), אצל הסנהדרין, אלו הם שבעים סנהדרין [המתיחסים] לאימא,³³ וזה לשפת הגזית.³⁴

בההוא זמנא יתמר יהי כבוד ה' לעולם ישמח ה' במעשיו (תהלים קד, לא) בכלהו עובדין דעביד, אפלו בכלהו גליות. דבבדמיתא כתיב וזאת התורה אשר שם משה וכו' (דברים ד, מד) דא שכינתא תורה שבעל פה, דבה: ובלב כל חכם לב נתתי חכמה (שמות לא, ו). דמאן דשכינתא שריא בלבה אורייתא אתגליאת לה. בגין כך תורה שכתב אתיהיבת למכתב. אבל תורה שבעל פה בלפא אתמסרת, ואתגלאה על ידה תורה שכתב.

על אותו זמן [של גלוי הנ' פלאות] נאמר: יהי כבוד יהוה לעולם ישמח יהוה במעשיו (תהלים קד, לא), [במעשיו] - בכל המעשים שעשה, אפלו בכל הגליות. שבהתחלה כתוב: וזאת התורה אשר שם משה וגו' (דברים ד, מד), [וזאת] - זו השכינה, תורה שבעל פה,³⁵ שעליה [כתוב]: ובלב כל חכם לב נתתי חכמה (שמות לא, ו). שמי שהשכינה שורה בלב, התורה נגלית לו. לפיכך, תורה שכתב נתנה להכתב. אבל תורה שבעל פה נמסרת בלב, ועל ידה מתגלית תורה שכתב.

אבל כיון דאתקלקלו מלין, אפלו תורה שבעל פה אצטריך לאתקפא לה בכתיבה דספרא מסטרא דצדיק, דכתיב בספר. ואתעבידו ספרין לפום זמנא,

אבל כיון שנתקלקלו הדברים, אפילו תורה שבעל פה צריך לחזק אותה בכתיבה. שהספר הוא [נעשה] מצד הצדיק,³⁶ [כמו] שכתוב: [כתוב זאת ופרו] בספר (שמות יז, יד). ונעשו ספרים

33. עי' זהר שופטים ח"ג, רעה, ע"ב; שם, ח"ג, כ"א; פרדס רימונים כג"ב.

34. עי' מדות פ"ה, מ"ד; יומא יט, ע"א: "לשכת הגזית שם היה סנהדרין של ישראל".

35. ת"ז בהקדמה יז, ע"א.

36. עי' ת"ז תי' ע, קלח, ע"א; ע"ד הפסוק: כתוב זאת זכרון בספר ושם באזני יהושע, וזכרון - הוא רמז לצדיק (הזכר) שהוא צריך לכתוב בספר - רמז לשכינה.

לְאַתְקָנָא תְּקוּנָא שְׁלִים. וּלְבַתֵּר נָמִי,
כְּלָהּ סִפְרִין אֶתְעִבִּידוּ לְאַתְקָנָא מְלִין
לְפִיּוּם זְמָנָא. בְּגִין כִּד פְּתִיב עֲשׂוֹת סִפְרִים
הַרְבֵּה אִין קִין (קִהֲלֵת יב, יב) דְּהָא כְּלָא
אֶצְטְרִיךְ וְדָאִי, לְאַתְקָנָא תְּקוּנָא שְׁלִים
כְּדָקָא יָאוּת.

על פי הזמן, כדי לתקן תקון שלם. וגם
אחר כך [אחר הששה סדרי משנה], כל
הספרים [שנכתבו] נעשו לתקן הדברים
לפי הזמן.³⁷ לפיכך כתוב: עשות ספרים
הרבה אין קין (קהלת יב, יב), שהרי הכל
הצריך ודאי, לתקן תקון שלם כמו
שראוי.

37. עי' אדיר במרום עמ' יז; עי' אגרות עמ' לז, אוצרות רמח"ל עמ' שיג: "כאשר פתוח לרוחה היה פתח ההשפעה בהיות בית המקדש קיים, כן נסתם בזמן חרבנו, ולקחה הס"א כח ככח אשר לקחה על פי חטאי אבותינו אשר חטאו, ומאותה השעה — גלגולי דברים נתגלגלו למעלה, לפי המדרגות הצריכות להתקן. וכל יום מאור חדש הוא, ולפי טבע המאור ההוא ולפי הפגם הנפגם בו, ולפי התיקון הפרטי הצריך לו, כך נמשכו דברים למטה בעה"ז. וכמה תיקונים נתקנו לישראל בזמן גלותם, הלא המה תיקון המשנה, תיקון הגמרא, תיקון המדרשים, שכולם הם תיקונים פרטיים, כולם צריכים איש בזמנו דוקא, והם נעשים בזמן שבו הגיעה להאיר מדרגה אחת, שבה תלוי התיקון ההוא ליתקן. אך תיקון הזוהר הוא העולה על כולם. והנה סודו הוא הפנימיות עצמו, כי כל הפשט בחיצוניות הוא, וכאשר כל ההנהגה עיקרו בפנימיות — על כן עיקר התיקונים הוא הזוהר".